

Klubprogram

JATE-KLUB:

Szeptember 25. 20 óra: Pop club — az „Új Skorpió” koncertje.

Szeptember 26. 19 óra: Disco — dj.: Oriás.

Szeptember 27. 20 óra: A Szegedi kisopera előadása: Paisiello: Az énekmester — Adam: A nürnbergi baba

Szeptember 29. 18 óra: Fórum az olimpiáról — Vendég: Buda István államtitkár, az OTSH elnöke.

Szeptember 30.: Gyóprugi — Táncház.

Október 1. 21 óra: Bemutató mozi — Goodbye és ámen (olasz film).

Október 2.: Külpolitikai kör — Vendégek: Gellért Gábor és Alaksza Tamás, a „Magyarország” című politikai hetilap munkatársai.

Október 3. 19 óra: Disco — dj.: Horváth András.

Október 4. 21 óra: Halloderozi-kate-filmklub: Annie Hall (amerikai film).

Október 6. 20 óra: A Benko Dixieland Band koncertje.

Október 7. 20 óra: Szexológia — Korányi Tamás előadása.

Október 8. 21 óra: Bemutató mozi — Erzéstelenítés nélkül (lengyel film).

A József Attila Tudományegyetem KISZ-klubjában az új tagsági igazolványokat szeptember 23-tól lehet kiváltani, a Közművelődési titkárságon (Dugonics tér 12. első emelet, balra); minden héten hétfőtől péntekig, délelőtt 11 és délután 2 óra között. A klubtagsági igazolvány a JATE hallgatóinak 40, a társintézmények hallgatóinak és a JATE dolgozóinak 50 forintba kerül.

AMERIKAI MOZAIKOK

Texas

Egy európai ember mindig nagy várakozással tekint egy olyan utazás elé, amely a tengeren túlra történik, a sokak által „Új világnak” nevezett földrészre, az Amerikai Egyesült Államokba. Tényként valóban el kell fogadnunk, hogy új világ-rész, új állam, mert az Egyesült Államok néhány évvel ezelőtt — 1976. július 5. — ünnepelte fennállásának 200 éves évfordulóját. Úgy gondolom, hogy ez a tény már nagyon sok mindent megmagyaráz, vagy esetleg könnyebben érthetővé tesz olyan dolgokat, melyek egy európai számára szokatlanok. Annak alapján, hogy az élet számos területén alapvető különbséget lehet felfedezni az európai életformához viszonyítva, én talán „más világnak” vagy esetleg az „extrém” dolgok világnak nevezném.

Amerikai benyomásaimat főként a déli államokban (Alabama, Louisiana, Oklahoma) szereztem, mivel több alkalommal eljutottam Texasba, ahol hosszabb ideig Dallasban tartózkodtam. A texasi ember büszke arra, hogy nemcsak a texasi állam, hanem számos más dolog is — így a cowboy kalap, texasi steak, a Houston-i fedett sportcsarnok (52 ill. 75 ezres férőhellyel) — egy kicsivel nagyobb, mint a hasonló dolgok az Egyesült Államok más államaiban. Még egy jellemző példa: a texasi ember úgy emlégeti az 1970-es évek első felében Dallas és Fort Worth között felépített repülőtér kiterjedését, hogy elérné benne a New York-i J. F. Kennedy, a Chicago-i O'Hare, valamint a Los Angelesi repülőtér, és még mindig maradna a texasiaknak egy olyan terület, amely még alkalmas lenne egy golfpályának. Az említett repülőtérre a Los Angeles-it kivéve magam is megfordultam, úgy érzem, hogy a texasiak megállapítása takarja a valóságot.

Texasban található az Amerikai Egyesült Államok egyik leggyorsabban növekvő nagy városa, Houston. Amíg az 1930-as években alig 290 000 ember lakta Houstont, napjainkban lakóinak száma már meghaladja az 1,5 milliót, ami több mint ötszörös létszám emelkedést jelent. Még ennél is kifejezettebb a kiterjedésében beállott változás, mely több mint hétszeres volt ugyanebben az időben. A város a nevét az 1836-ban Mexiko ellen győztes csatát vívott Sam Houston őrnagyról kapta. Ebben az időben Houston közel egy évtizeden át volt az akkor még önálló Texas állam fővárosa. A texasi furcsaságokat mutatja az is, hogy a múlt század közepétől Austin tölti be a texasi állam fővárosi tisztét annak ellenére, hogy mind kiterjedésében, gazdasági, politikai jelentőségében, mind egyetemeit illetően lényegesen kisebb, mint akár Dallas, akár Houston.

Mind Texas állam, mind nagy városainak fejlődését feltétlenül meghatározta a természeti kincsek közül a kőolaj felfedezése. (Houston nagyon gyors fejlődésére magyarázatot adhat az is, hogy ott található az Egyesült Államok legnagyobb petrolkémiai gyárkomplexuma.)

A századforduló előtt és alatt, szakértők bevonásával több éven

keresztül végeztek kutatásokat kőolaj után Texasban, minden eredmény nélkül. Ekkor a szakértők lemondtak a kőolaj további kereséséről mondván, hogy ezen a területen nincs. Ekkor történt, hogy egy osztrák születésű ember — Anthony Francis Lucas — Houstontól 80 km-re keletre egy sötét folyadék kiáramlását észlelte egy kis dombos területen. Rövid időn belül számos helyen hasonló jelenséget figyeltek meg a közelben. Kiderült, hogy a folyékony anyag kőolaj. Texasban ezzel vette kezdetét az „olaj-láz”. Természetes, hogy nagyon rövid időn belül számos kőolajtársaság alakult, így többek között a nálunk is jól ismert Gulf Oil Company. Azóta bármerre jár a szemlélődő utazó Texasban szinte mindenhol kőolaj fúrótornyokat, működő olajkutakat láthat. Ez nemcsak a szárazföldön van így, hanem a Mexikói öböl Galveston környéki szakaszán az óceán vizében is. Nemi iróniával az amerikaiak elneveztek ezeket a fúrótornyokat, olajkutakat a „Galveston-i Eiffel-tornyoknak”.

Egy másik texasi jellegzetesség az állattenyésztés, ezen belül a nagyüzemi marhatarítás. Mit is lehetne csinálni — az olajkeresésen kívül — például nyugat Texasban, ahol óriási területen csak néhány ember él. Ilyen hely Loving County (megye), ahol több mint 190 000 hektár területen alig több mint 100 ember él. A megyeszékhely Mentone, lakóinak száma 35, „főbb” épületei; egy „városháza”, egy kávéház és egy benzinkút.

Nem lenne megfelelő a Texasról kialakított mozaikkép anélkül, hogy említés ne essék az űrhajózás amerikai központjáról, amely Houston egyik délkeleti városrészében 700–800 hektáron helyezkedik el. A zöld területekkel jól elkülönített épületkomplexus kb. 10 ezer embert foglalkoztat. Látogatást tettem jó néhány épületben, beleértve az irányító terem vendégek számára fenntartott részét is.

Úgy gondolom, hogy a Texasról változékonyabb, ha megemlítem a kis teljesítményű számológépeket a nagy teljesítményű számológépeket mindent gyártó Texas Instrument vállalatot. A gyár központja Dallasban van, és itt találkoztam a cég egyik mérnökével. Sportról beszélgettünk amikor kiderült, hogy maratoni futó volt, de sportpályafutását megátolta az a tény, hogy szívének koszorús erei elégtelenül működtek. Közben műtét után megjavították szívének vérrellátó rendszerét, és találkozásunk alkalmával, ha nem is versenyszerűen, de már több tíz kilométert tudott futni. Mind a Houston-i, mind a Dallas-i egyetemen a szív és keringési rendszer kutatását, az eredmények gyakorlati alkalmazását egy külső szemlélő jónak ítélem meg.

Hosszabb időt Dallasban töltöttem, abban a városban amely híres, vagy talán hírhedt John F. Kennedy halála óta. Munkahelyemen, majd később látogatásaim színhelye — az orvosegyetem elméleti intézetébe — közvetlenül csatlakozott a klinikai épületkomplexushoz, ahol Kennedy elnök lelte halálát.

Azt hiszem természetes, hogy amint lehetőségem nyílt elmentem arra a helyre, a Commerce street-ri viadukthoz, ahol a lövegek eldördültek, és halálosan megsebesítették Kennedy elnököt. Az elkövetők helykiválasztása feltétlenül jól megfontoltnak tűnt, mert a Commerce street tényleg kiszelesedése miatt, mind a többemeletes raktárpályából (oldalról), mind a viaduktról (a haladás irányából) könnyű célpont lehetett egy gépkocsiban állva utazó személy. Jól körülnéztem a gyilkosság színhelyén, de seholsem találtam egy megemlékező feliratot vagy emléktáblát. Ballagtam vissza a város központja felé és ekkor kb. 150–200 méter megtétele után a Commerce és Main street közötti téren egy 30 láb magas négyzet alakú betonfalat pillantottam meg rajta egy ember nagyságú réssel. Mind a teje, mind az alsó része nyitott. Belül a földön emléktábla hirdette, hogy körülbelül 150 méterre ettől a helytől sebesítették meg halálosan az Egyesült Államok 35-ik elnökét. A gyilkosság tényéről a Dallas-i emberek nem szívesen és akkor is nagyon keveset beszélnek.

A Dallas-i orvosegyetem elméleti intézeti tömbjét az 1970-es évek elején építették fel, berendezése és műszerezettsége ennek megfelelően korszerű. Érdekes, hogy több milliós texasi ember adományát is felhasználta az építkezésben. Nevüket márványtábla őrzi az épület bejáratánál. Az adományozás tényét nem szeretném kisebbíteni azzal, hogy progresszív adózás lévén, egy milliós óriási összegeket adózik. Az adományozásra fordított összeget viszont levonhatja a rá kirótt adó összegéből. Így mind az adományozott, mind az adományozó jól jár.

A Dallas-i egyetemen a biztonsi rendszabályok természetesen sokkal szigorúbbak, mint itt Magyarországon vagy Európában bármely országában. Az egyetem saját rendőrséggel rendelkezik, és az épület folyosóin elhelyezett tv kamerákkal figyelemmel tudják kísérni az ott folyó eseményeket. Minden egyetemi dolgozó rendelkezik egy műanyag mágneses kártyával, amely nevén, születési adatain kívül aláírását és színes fényképet tartalmazza. Mint mágneses kártya alkalmas arra, hogy az egyetem területén levő autóparkolók sorompóit kinyissa, mint lyuk-kártya tartalmazza a dolgozó fontos adatait, és az aláírás fényképpel együtt alkalmas az azonosításra mind az egyetemen, mind Amerika területén.

Dallasban nagyon kellemes a hőmérséklet áprilistól júniusig, illetve szeptember októberben. A három nyári hónapban a nappali maximumok 38–42 °C között vannak. Ehhez hozzá kell még számítani, hogy déli légáramlás lévén, páras levegő érzékelik a Mexikói öbölből, amely a dallasi páratartalmat igen magasan tartja. Véleményem szerint nyáron Dallasban külön száunára nincs szükség, mert elég csak a légkondicionált (20 °C, alacsony páratartalom) helységekből a szabadlevegőre kilépni.

Dr. G. Á. (Folytatjuk.)

Példát adni...

Szeptember elején, a tanévkezdéskor még ma is — ennyi év távlatából — fájó nosztalgiával gondolok a régen annyit szidott iskolára. Középiskolás emlékek jutnak eszembe. A magyar órák előtti sürgés-forgás, a „kényszeres” pakolás az osztályban, a padjainkon.

Füzetek, könyvek egységes csomagolásban, milliméter pontos sággal elrendezve egymás tetején a padok jobb szélén. Mi, lányok a szünetben még lezserül magunkra terített köpenyeinket nyakig gomboltuk és reménytelenül próbáltuk a gyűrődéseket simára kezünkkel „vasalni”. A srácok rövidre nyírt hajukat igazgatták, és természetüktől eltérő szorgalommal igyekeztek rendet teremteni a padjaikon.

Mindenki szorgoskodott az utolsó percekig. Jól tudtuk, hogy a csengetés pillanatában megjelenik Adam bácsi. Vakító fehér köpenyben, tükröfnyesre tisztított cipőben egy fél percig az ajtóban állva várja, hogy az utolsó mozdulatok után az osztály feszes vigyázz állással jelezzék; kezdődhet az óra.

A magyar órák ezzel a renddel már csengetés előtt elkezdődtek. Divatos szóhasználatul élve, már percekkel korábban ráhangolódtunk e látszólag formális apróságokkal az óra fegyelmezett menetére.

Mennyit háborogtunk a „dedős-nak” vélt fegyelmre és önfegyelmre készülő különböző rendszabályai ellen... Természetesen akkor még egyikünkben sem merült fel a gondolata annak, hogy egy életen át nyomokat hagy majd bennünk, és életünk legkülönbözőbb szituációiban oly sokszor eszünkbe jut majd Adam bácsi, aki egyszerű pedagógiai módszerekkel: önmaga példaadásával tanított meg bennünket a fegyelmre, a magatartásbeli tudatos rendszerességre.

Nem ismerte a lékést, az órák csere-beréjét, a lasaságot. Figyelniünk kellett rá, mert szügesztív egyénisége, gondolkodásának logikus menete belső rendről, harmóniáról tanúskodott. Önmaga modelljével alakította ki bennünk azt a fegyelmet és rendszerességet, amely ennyi idő távlatából szemlélve immár alapvető tulajdonságunkká vált.

Amikor a középiskola feszes rendje — a mindennapra készülés, az órára járás kötelezettsége, a viselkedés normáinak megfigyelt szabályai — alól felszabadultunk, az egyetemre, főiskolára kerülve hirtelen és váratlan szakadt ránk a szabadság. „Szabadúszók” lettünk, minden különösebb kötöttségek nélkül élhetünk. A lasaságok láttán a korábban kialakított, „belénk ne-

vel” rendszeresség hirtelen feledésbe merült. Hiába hallottuk és ismertük az egyetem házirendjét, az írott „motiváció” kevésnek bizonyult az önként irányított fegyelmhez.

Jóllehet, az ember annál könnyebben nevelhető, formálható minél fiatalabb. Gondolhatjuk az egyetemen már nincs szükség (sem idő, sem energia) a nevelésre, hiszen önmagukért felelős, kiforrott egyéniségek ülnek a katedrálk szemben.

De példát adni mindig kell, közép és felsőfokon egyaránt.

Kívánhat-e az az oktató fegyelmet és rendet diákjaitól, aki maga sem tartja be a szabályokat?

Persze, hogy rejtvényt fejtettünk olyan előadó óráján, akinek előadása érthetetlen volt vagy a tárgyát oly messze eső területek-re kalandozott. Szándékosan és minden lelkiismeretfurdalás nélkül késtünk röpke fél órát azokról az órákról, amelyekről tapasztalataink alapján tudtuk, hogy előadójának nem erénye a pontosság, vagy az oktató „egyéb” elfoglaltsága miatt rendszeresen elmarad. Kizárólag abból a tantárgyból folytattunk kampánytanulást a vizsgaidőszakban, amelyekből egész évben nem követelték tőlünk semmit. A katalógus kényszerített ugyan bennünket a jelenlétre, de a figyelemre vagy fegyelmre semmiképpen sem.

A felsőoktatás első felében a régi, középiskolából magunkkal hozott beidegződések még működnek, az általános és középiskolai fegyelmet még bennünk él. De könnyű utakat és a lasaságot oly gyorsan megtanulja az ember, amilyen gyorsan elfelejti a szabályokat.

A pedagógus modell. A pedagógiai szakértelem nemcsak tudást, a módszerek ismeretét jelenti, hanem olyan képességeket, melyeket tankönyvből megtanulni nem lehet. A szakmai hozzáértés, a szaktudás önmagában kevés, ha nem társul példaként követendő emberi tulajdonságokkal.

Ma, az iskolai munka komplexitásán belül a nevelőmunkának kell előtérbe lépnie. A nevelés pedig nem más, mint a személyiség formálása, alakítása, s benne foglaltatik a fegyelmre való nevelés is. Ahhoz azonban, hogy egy adott közösség tagjaként tudjunk élni, meg kell tartanunk a közösségi szabályokat. Nem mással, mint a személyiségünkbe épült fegyelmekkel, az írott és íratlan szabályok megtartásával. Mindehhez a nevelés prioritása szükséges, s ez nem mások a feladata, mint a pedagógusoké. Közép és felsőfokon egyaránt.

KALOCSAI KATALIN

Nemzetközi irodalomelméleti konferencia

Szeptember 11-én kezdődött a József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Összehasonlító Irodalomtudományi Tanszéke és a szegedi irodalomelméleti kutatási társulás közös rendezésében a „Narratív struktúrák” című háromnapos nemzetközi irodalomelméleti konferencia.

A tudományos tanácskozást a JATE újszegedi biológiai intézetében dr. Vajda György Mihály tanszékvezető egyetemi tanár nyitotta meg, s köszöntötte a megjelent hazai és külföldi — kanadai, francia, szovjet, NDK- és NSZK-beli, holland és cseh-szlovák — szakembereket.

Ezen a konferencián folytatták azt a munkát, amelyet az elmúlt évben, Bécsben, a 2. Nemzetközi Szemiotikai Kongresszuson kezdtek meg, ahol a JATE bölcsészkarán megalakult kutatási társulás — dr. Kányó Zoltán, egye-

temi docens, dr. Csúri Károly, egyetemi adjunktus és dr. Bernáth Árpád tudományos munkatárs — vezette az irodalmi elbeszélőszövegek strukturális vizsgálkozó szakcsoport munkáját.

Az említett társulás tagjai az irodalmi elbeszélések jelentés-tani kérdéseinek kutatásával foglalkoznak, s eddigi munkájuk eredményeként minisztériumi kutatási pályázatot nyertek. A pályázati feltételeket teljesítve, az elmúlt két év alatt dr. Kányó Zoltán, dr. Csúri Károly és dr. Bernáth Árpád jelentős elméleti munkát végeztek a fenti témakörben, különböző hazai és külföldi konferenciákon vettek részt és tartottak előadásokat. Munkájuk a szakemberek körében általános elismerést váltott ki, tudományos publikációk eddig is nagymértékben hozzájárultak a hazánkban folvó irodalomelméleti kutatások megalapozott, az el-

beszélőszövegek jelentéstani vizsgálatában új távlatokat nyitó továbbfejlesztéséhez.

A publikáció terén újabb eredménye a kutatási társulásnak a *Studia poetica* címen — dr. Vajda György Mihály és dr. Kányó Zoltán szerkesztésében — megjelenő kiadványsorozat, amely a három szegedi kutató tanulmányait közli és beszámol a kutatási terület hazai és külföldi újdonságairól is. A mostani konferencia alkalmából egy angol nyelvű kötetet adtak ki a logikai lehetséges világok irodalomelméleti alkalmazásának problémáiról. A sorozat készülő két kötetét (dr. Kányó Zoltán szerkesztésében) a két évvel ezelőtti, szegedi narratológiai konferencia teljes anyagát közli, valamint elméleti írások és szövegelemzések segítségével az irodalmi elbeszélés jelentéstani összefüggéseire keresi a választ.